

EKONOMIJA ZAJEDNIŠTVA

Uvod

Ekonomija zajedništva kao specifična ekonomska kultura, relativno je nepoznata. Ja sam prvi put za nju čuo na izbornom predmetu Moralni vid globalizacije kod prof. Luke Tomaševića. Profesor nas je želio malo dublje upoznati s ovom tematikom pa nam je jedan blok-sat pozvao mr. Matea Bušića iz Splita koji je i svoj magistarski rad napisao na tu temu. Uz njega su predavači bili i Andrija Jurić i Jela Kutleša koji su angažirani u ekonomiji zajedništva u svojoj struci.

Na jednostavan i kratak način ću pokušati približiti ovu temu. U prvom redu ću pokušati objasniti što je to ekonomija zajedništva, zatim koje su njene karakteristike i na kraju važnost kulture davanja i solidarnosti.

Pojam

Ekonomija i zajedništvo su u suprotnosti i na prvi pogled izgledaju nespojive. Savršen način odnosa bi bio, ne bivanje za sebe nego za druge. Tako je ekonomija zajedništva prijelaz s egocentričnog na neegocentričan pogled na svijet.

Idejni začetnik ekonomije zajedništva je Chiara Lubich, kod koje ćemo i potražiti što znači taj pojam "ekonomija zajedništva". Ona je začetnik ove nove kulture.

U govoru Vijeću Europe u Strasbuorgu, 31. svibnja 1999. između ostalog je rekla: „Ekonomija zajedništva je stil života animiran duhovnošću jedinstva, izraz jedne nove kulture. Proširen je u 182 nacije među osobama svih dobi, rasa, jezika, kultura, vjera, najvećim dijelom katolika. Prihvaćaju je i velike religije svijeta, ljudi dobre volje, koji rade za dobro čovjeka. Ovaj stil života omogućuje i novi način življenja svih vidova društvenog života, ne samo ekonomskog.

Vizija svijeta ovog pokreta je vizija univerzalnog bratstva, gdje se ljudi međusobno ophode kao braća, dajući svoj doprinos za ujedinjeni svijet.

Ideja ekonomije zajedništva rodila se kada je Chiara Lubich posjetila Sao Paulo 1991. godine.⁶² Baš tu u Brazilu, gdje su lako primjetne velike

62 Usp. www.focolare.org/page.php?codcat2=408&lingua=IT&titolo=nel%20sociale&tip=conomia, od 30. 5. 2007, str. 3/3

razlike između bogatih i siromašnih, rodila se ideja o otvaranju poduzeća s kompetentnim osobama za efikasno upravljanje poduzećem, koje će stvarati dobit. Dio od ukupne dobiti služio bi za potrebe poduzeća (1/3 za reinvestiranje), dio bi bio za ljude u potrebi (1/3 za siromašne), omogućivši im normalniji život, a treći dio bi služio za formiranje i angažiranje novih ljudi, koji su nadahnuti kulturom darivanja (1/3 za formiranje novih ljudi)⁶³ jer tu nema nikakvog profita.

Nadahnuće ovog projekta nadilazi samu zamisao o preraspodijeli bogatstva putem razdiobe dobiti i nastoji preoblikovati gospodarski život na mjestu sukoba pojedinačnih interesa kao priliku za susret, zajednički rast i područje stvaralaštva. Tu ne spada samo raspodjela dobiti, nego i cjelokupno vođenje poduzeća dobit je “vrh” kojeg treba u potpunosti ponovno osvojiti logikom zajedništva. Tu je potrebno održavanje istinskog dijaloga između svih sudionika društvene reprodukcije.

U prvih desetak godina ekonomija zajedništva je brzo napredovala, od svega nekoliko poduzeća koja su u početku prihvatila prijedlog Chiare Lubich, danas je ekonomija zajedništva stvarnost koja uključuje 750 poduzeća na svim kontinentima,⁶⁴ od kojih je u Hrvatskoj desetak. Riječ je o malim i srednjim poduzećima koja rade u različitim sektorima, dok ih je većina u uslužnim djelatnostima. Treba reći da se ekonomija zajedništva u svojoj složenosti ne može razumjeti samo instrumentima ekonomske znanosti.

Karakteristike ekonomije zajedništva

Ekonomija zajedništva predlaže odnose nadahnute na solidarnosti i pažnji i brizi za najpotrebnije. Ona se ne protivi profitu. Zalaže se za dobit koja bi bila raspoređena prema općem zajedništvu.

Poduzeća ekonomije zajedništva utemeljena su na dubokom razumijevanju između osnivača.

Onima kojima ta poduzeća pomažu, kojima je zbog ekonomskih potreba dodijeljen dio dobiti ne smatraju se “pomaganima” ili “korisnicima” poduzeća. Oni su aktivni članovi projekta.

Bitan element koji se ne smije zaboraviti je da se u ovim poduzećima, ostavlja prostora Božjoj intervenciji i u konkretnom ekonomskom

63 Usp. *Čovjek može nadići sebičnost i u ekonomiji*, Novi svijet, br. 11, Zagreb 2006, str.19.

64 Usp. www.focolare.org/page.php?codcat2=408&lingua=IT&titolo=nel%20sociale&tipo=economia, od 30. 5. 2007, str 3/3

djelovanju. Svaki put kad se uspijeva ići protiv struje, protiv ustaljenog mentaliteta na tržištu, Bog intervenira, pomaže! To svakog na neki način trgne – ostavljanje prostora Božjoj intervenciji. Jer Božanska providnost je obećana u Evanđelju onome koji sudjeluje u kulturi davanja – dajte i dat će vam se! To postoji i na razini poduzeća, smatraju vjernici. Nije bit u čudesnim događajima, nego je riječ o promjeni srca ljudi koje susrećemo.⁶⁵

Chiara Lubich nije na umu imala nikakvu teoriju kad je predlagala ekonomiju zajedništva, ali to jako povlači pažnju ekonomista, sociologa, filozofa i drugih znanstvenika. Tu mnogi stručnjaci vide, ključ za stvaranje novih društvenih odnosa, što bi moglo pridonijeti da se nadvlada individualistički način gledanja u ekonomskoj znanosti.⁶⁶

Kultura davanja

U ekonomiji zajedništva nije, kao što smo rekli, cilj osobna korist i jedina logika racionalni egoizam. Ekonomija zajedništva je za razliku od potrošačke ekonomije, koja se temelji na kulturi posjedovanja, ekonomija darivanja. To darivanje ne trebamo smatrati herojskim i nečim mučnim jer čovjek je stvoren na sliku Božju, a On je ljubav, pa svoje ostvarenje trebamo pronalaziti upravo u ljubavi i darivanju.

Solidarnost

Ekonomska znanost ne zna za solidarnost. Tu se radi, misli većina, o utrci za stvaranjem bogatstva, a to se postiže putem tržišta, ciljajući na najveću dobit. I ako tu bude kakva raspodjela, ona dolazi tek poslije, što je zadaća države ili privatne dobrohotnosti. Ali taj sustav raspodjele nikada se još nije dokazao ispravnim i izgleda da će uvijek, zbog egoističnosti čovjeka, biti više gladnih nego sitih.

Danas je snažno nametnuto zapadnjačko poimanje uspjeha⁶⁷ u kojem je svatko sam zaslužan za poziciju u kojoj se nalazi. Stav je da svi imamo jednake šanse za uspjehom i kako eventualni uspjeh ide samo na račun

65 Usp. D. Sajter, Globalizacija i ekonomija zajedništva, www.free_os.htnet.hr/diplomski/glavna.htm, od 30. 5. 2007, str. 1/4.

66 Usp. *Ekonomija zajedništva*, Novi Svijet, br 1. Zagreb, 2002.

67 Ostvarenje *Američkog sna*: gdje pojedinac vlastitim naporom i zalaganjem ide od dna do zvijezda.

pojedince. To nije istinito, jer svi nemaju istu startnu poziciju. Postoji niz ljudi kod kojih se novac akumulira, a ostali su izvan.

Solidarnost danas traži nove izričaje. Dobra se umnažaju, ali svi ne postaju dionici tih dobara, s jedne strane, a s druge strane ta ista dobra mnoge gone na puko uživanje. Crkva od „*Rerum novarum*“ (1891.), posebice od „*Quadragesimo anno*“ (1931.), govori o potrebi solidarnosti kada je riječ o razvoju kako bi se razvoj uskladio na dobro čitavoga svijeta i svakog čovjeka. Ona postaje životno opredjeljenje svih ljudi dobre volje kako bi svaki čovjek i svako biće na ovoj zemlji imalo svoju šansu za normalan razvoj i miran život. Solidarnost traži da se odrečemo i nužnoga za sebe i da nekada izmijenimo i vlastiti stil života. Ona nije samo prigodična, već treba postati redovita i svakodnevna. Zapravo njezin temelj je kršćanska ljubav.⁶⁸ Već „*Gaudium et spes*“ jasno govori da je solidarnost usađena u ljudsku narav i da je to način djelovanja.⁶⁹ Solidarnost se gotovo izjednačuje s ljubavi, a to je i zahtjev društvenog nauka Crkve.

Zaključak

Ekonomija zajedništva potiče prijelaz ekonomije i cijelog društva sa kulture posjedovanja na kulturu davanja. Čovjek je, a ne kapital u središtu.

Može li se ovaj projekt raširiti i pomoći svijetu danas, u svim njegovim problemima globalizacije? On ne predlaže neki novi ekonomski model, novu teoriju i ideologiju, nego novo gospodarsko razmišljanje za nove ljude koji žive kulturu davanja. Današnji svijet treba i u politici i u ekonomiji kulturu koja nadilazi ogorčenost. A to se nadilazi tek novom kulturom koja u gospodarskim događanjima stavlja na prvo mjesto osobu, s većim uvažavanjem prirode i budućih naraštaja.

Fra Ivan Čikara

68 Usp. L. Tomašević, *Moralni vid globalizacije*, (skripta), Sinj 2006, str. 92 – 95.

69 GS. 32.